

LINGVOMADANIY YONDASHUV VA U ORQALI O'QITISH
METODIKALARI

Rahimova Xolida Nurimmat qizi

E-mail: rahimovaxolida37@gmail.com

Kenjaeva Mukhlisa Bakhodir qizi

E-mail: mukhlisa.kenjaeva96@gmail.com

*Student of CSPU English language and theory Department Scientific
advisor*

***Abstrakt.** Til o'rgatishdagi lingvistik yondashuv tilni tizim sifatida o'rganishga asosiy e'tiborni qaratadi va tilning asosiy tuzilmalari va qoidalarini tushunish muhimligini ta'kidlaydi. Bu yondashuv tilni tovushlar, so'zlar va grammatika kabi o'zaro bog'langan elementlar yig'indisi sifatida ko'rib chiqadi va o'quvchilarning lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan. Lingvistik yondashuvga ko'ra, til o'rganish tildan foydalanishni tartibga soluvchi naqsh va qoidalarni tushunishni o'z ichiga oladi. Bu grammatika, lug'at va talaffuzda aniq ko'rsatma muhimligini ta'kidlaydi. Lingvistik yondashuv, shuningdek, til o'rganishda kontekstning rolini tan oladi va o'quvchilarni turli kontekstlarda tilni tahlil qilish va sharhlashga undaydi.*

***Kalit so'zlar:** Lingvomadaniy yondashuv, kommunikativ kompesentiya*

Lingvistik yondashuvga mos keladigan o'qitish usullariga quyidagilar kiradi Grammatika-tarjima usuli: Bu usul grammatika qoidalarini o'rgatish va maqsadli til va o'quvchilarning ona tili o'rtasidagi jummalarni tarjima qilishga qaratilgan. U o'qish va yozish qobiliyatlariga urg'u beradi va ko'pincha klassik tillarni o'rganishda qo'llaniladi. Audio-lingual usul: Bu usul takroriy mashqlar va naqsh amaliyoti orqali og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga urg'u beradi. U

tilning strukturaviy jihatlariga e'tibor qaratadi va o'quvchilarda to'g'ri va ravon nutq ishlab chiqarish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Kommunikativ tilni o'rgatish (CLT): Garchi faqat lingvistik yondashuv bilan mos kelmasa ham, CLT muloqot uchun tildan foydalanishga urg'u berib, lingvistik tamoyillarni o'z ichiga oladi. Bu mazmunli o'zaro ta'sirga va lingvistik, sotsiolingvistik, nutqiy va strategik kompetentsiyalarni o'z ichiga olgan kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishga yordam beradi. Task-Based Language Teaching (TBLT): TBLT til ko'nikmalarini rivojlantirish usuli sifatida mazmunli vazifalarni bajarishga qaratilgan. Bu o'quvchilarni real vazifalarni bajarish uchun tildan foydalanishga undaydi, bu esa ularga kontekstda lingvistik qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Shuni ta'kidlash kerakki, lingvistik yondashuv til o'qitishdagi ko'plab yondashuv va usullardan biridir. O'qituvchilar ko'pincha o'quvchilarning ehtiyojlari va ta'lim kontekstidan kelib chiqqan holda turli yondashuv va usullarni birlashtiradi. Yondashuv va usulni tanlashda o'quvchilarning maqsadlari, malaka darajasi va o'quv muhiti kabi omillarni hisobga olish kerak. E'tibor bering, taqdim etilgan ma'lumotlar qidiruv natijalari va turli manbalardan olingan parchalarga asoslangan. "Lingvomadaniy yondashuv" degan ta'lim usullari ma'nosi ko'pgina, ammo asosan, insonlarning tilda va madaniyatida o'zgarishlarni o'rganish va tarqatishga asoslangan bo'lib, odatda, til va madaniyatni birga o'rganishga qaratiladi. Bu usullar quyidagilarni o'z ichiga oladi: Kommunikativ usul: Bu usul, tilni o'rganuvchilarga biror maqsadga erishish va ma'naviy muhitda ishtirok etish orqali o'rgatiladi. O'quvchi, amaliy bilimlarini rivojlantirish orqali, ta'lim jarayonida ishtirok etadi. Tema'li o'qitish: Bu usulda, mavzular asosida o'quv materiallarini tuzish maqsadga qo'yiladi. Mavzular, o'quvchilarning e'tiborini tortadi va ularni qiziqishlantiradi. Til va madaniyat integratsiyasi: Bu usulda, til o'rganish madaniy tarix, adabiyot, san'at, va boshqa madaniy tushunchalari bilan integratsiya qilinadi. Bu, tilning o'zini ma'nolari va mazmunlari orqali o'rganishga imkon beradi. Tilni o'rganish orqali madaniyatni o'rganish: Bu usulda, tilning o'ziga xos qoidalari va adabiyotni o'rganish orqali madaniyatni tushunishni muvofiqlashtirishga diqqat qaratiladi. Kontekstual usul: Bu usulda, tilni va

madaniyatni maqbul ko'rish uchun maqbul bo'lgan kontekstlar bilan o'rgatishni taklif etadi. Bu, o'quvchilarning tilni amaliyotda qo'llash va ma'qullashini ta'minlaydi. O'ylashga va yaratishga yo'naltirilgan usullar: Bu usullar o'quvchilarga o'z fikrlarini ifoda qilish, o'ylangan maqolalarni yaratish va ta'lim materiallarini mustaqil yaratish imkoniyatini taqdim etadi.

Bu usullar o'quvchilarning tilni o'rganish va madaniyat bilimlari bilan birgalikda rivojlantirilishini ta'minlaydi. Ta'lim jarayonida, o'quvchilarga turli mavzular orqali ma'naviy muhitlarni o'rganish, tilni amaliy ravishda o'rganish, va shuningdek, o'z fikrlarini ifoda qilish, tahlil qilish va murojaat qilish qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Lingvistik va madaniy yondashuvning afzalliklari:

Talaba va o'qituvchi o'rtasidagi aloqa va o'zaro munosabat yaxshilandi	Til va madaniy jihatdan xilma-xil talabalarning o'quv yutuqlarini oshirish
Talabalarning faolligi va faolligini oshirish	Hamdardlik, bag'rikenglik va global fuqarolikni targ'ib qilish
Talabalarni ko'p madaniyatli jamiyat va globallashtirilgan ishchi kuchida muvaffaqiyatga tayyorlash	

Tilshunoslikda sotsial-madaniy yondashuv deb ham ataladigan lingvistik-madaniy yondashuv til va madaniyat o'rtasidagi munosabatga urg'u beradi. Bu ilmiy tabiatdan ko'ra nazariyroq bo'lsa-da, tadqiqotchilar uning tamoyillarini o'rganish va qo'llab-quvvatlashning bir necha usullari mavjud. 1.Etnografik tadqiqotlar-bu tilning madaniy kontekstlarda qanday qo'llanilishini tushunish uchun jamoalar ichida chuqur tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Tadqiqotchilar tilning madaniy qadriyatlar va o'ziga xosliklarni qanday aks ettirishini tushunish uchun til amaliyotlari, o'zaro ta'sirlar va me'yorlarni kuzatadilar. Madaniyatlararo

tadqiqotlar- turli madaniyatlardagi til xususiyatlarini taqqoslash orqali tadqiqotchilar madaniy ta'sirlarni aks ettiruvchi naqsh va farqlarni aniqlashlari mumkin. Misol uchun, madaniyatlar bo'ylab xushmuomalalik strategiyalari yoki nutq harakatlarini taqqoslash bo'yicha tadqiqotlar madaniy me'yorlar tildan foydalanishni qanday shakllantirganini ta'kidlaydi.

REFERENCE

1. Mayer A.A. Maktabgacha ta'lim o'qituvchisining kasbiy malakasi modeli //A.A.Mayer//Pedagogikmenejmentasoslari.1-son.
- 2.Doniyorov,A.&Karimov,N.(2020).An incomparable book of a great scholar
3. <https://www.bl.uk/shakespeare/articles/an-introduction-to-shakespeares-comedy/JohnMullan>
4. Oybek o'g'li X. S., Baxodirovna K. M. METHODS OF TEACHING ENGLISH PHONETICS //The Role of Exact Sciences in the Era of Modern Development. – 2024. – T. 2. – №. 1. – C. 6-9.
5. Baxodirovna K. M. et al. WHY LEARNING THE ENGLISH LANGUAGE IS ESSENTIAL: 10 EFFECTIVE METHODS FOR TEACHING ENGLISH //The Role of Exact Sciences in the Era of Modern Development. – 2024. – T. 2. – №. 1.
6. Qo'jaspurova G.M.: “ O'qituvchining kasbiy o'zini o'zi tarbiyalash madaniyati”
7. Okon V.I. "O'z-o'zini tarbiyalash jarayoni" // Umumiy didaktikaga kirish // M., s.164-178
8. Xoxlova O.A. O'qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasini shakllantirish // Maktabgacha ta'lim katta tarbiyachisining qo'llanmasi. 3-son.
9. <https://slideplayer.com/slide/10738946/>
10. <https://www.biography.com/authors-writers/langston-hughes-poems>
11. https://en.wikipedia.org/wiki/I,_Too
12. <https://www.britannica.com/biography/Langston-Hughes>